

Suomen Harmonikkainstituutin Kannatusyhdistys ry **Toimintakertomus vuodelta 2024**

1. Mikä on Harmonikkainstituutti?

Valtakunnallinen musiikkialan palvelu- ja tiedotuskeskus Suomen Harmonikkainstituutti sijaitsee Ikaalisissa, Pohjois-Satakunnassa. Sen toimintaan kuuluu erityisesti harmonikkamusiikkiin liittyvän aineiston tallentaminen, julkaiseminen, koulutus, valistus ja tutkimus. Instituutilla on laaja aineisto harmonikkamusiikkia nuotteina, äänitteinä ja kirjallisuutena sekä merkittävä kokoelma historiallisia soittimia. Lisäksi instituutilla on laaja kansainvälinen verkosto noin 50 maassa. Instituutti on perustettu vuonna 1980.

Viiden musiikki-instituutin ryhmään Suomessa kuuluvat Harmonikkainstituutin lisäksi Finlands svenska folkmusikinstitut (Vaasa), Rytmi-instituutti (Seinäjoki), Kansanmusiikki-instituutti (Kaustinen) ja Maailman musiikin keskus (Helsinki). Musiikki-instituutit pitävät keskinäistä yhteyttä säännöllisesti, vaihtavat uusia julkaisujaan ja toimintakokemuksiaan.

Suomen Harmonikkainstituutin toiminnan perusteena ja taustavoimana on harmonikan, hanurin, haitarin erikoislaatuinen asema suomalaisessa musiikkihistoriassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa musiikki-instituuttien toimintaa. Valtionavustuksen turvin myös Suomen Harmonikkainstituutin on mahdollista toimia keskeytyksettä ja ammattimaisesti.

Vaikka Suomen Harmonikkainstituutin ensisijainen rooli on palvella koko maata valtakunnallisena musiikkialan palvelu- ja tiedotuskeskuksena, sen toiminta rikastuttaa merkittävästi myös Ikaalisten ja sen ympäristön kulttuurielämää. Instituutin sijainti tässä harmonikkamusiikin historiallisessa keskuksessa aktivoi paikallisia toimijoita ja luo alueelle positiivisia kulttuurisia kerrannaisvaikutuksia. Ikaalisen pitkäaikainen musiikkiperinne ja Sata-Häme Soi -festivaali tarjosivatkin luontevan perustan tälle valtakunnallisesti merkittävälle instituutille.

2. Näyttelyt

Instituutin 45. toimintavuosi oli kokonaisuutena onnistunut, vaikka taloustilanne on muun kulttuurialan tapaan haastava. Dokumenttiaineisto, soitinkokoelma, nuotisto ja historia-aineisto karttui. Tietokantojen digitointia jatkettiin instituutin liittyttyä Tampereen museoiden SIIRI-tietokantaan. Verkkokauppa haitariputiikki.fi on ollut aineiston saatavuuden ja varainhankinnan kannalta tarpeellinen.

Instituutin ylläpitämä Harmonikkamuseo oli vilkas näyntikohde ns. Ikaalisten vanhan virastotalon tiloissa yleisölle aina loppuvuoteen asti, jolloin Ikaalisten kaupunki myi kiinteistön yksityisomistukseen ja sanoi irti Harmonikkamuseon näyttelyn. Museo sijaitsi Ikaalisten kaupungintalon tiloissa vanhan kauppalan ytimessä. Museolla järjestettiin teematunteja ja konsertteja. Museokäynnit painottuivat kesäaikaan 1.6.-31.8. Museo tarjosi hyvät puitteet instituutin toiminnan esittelyyn 40-50 hlön kokoisille ryhmille kerrallaan. Näyttely pyritään saamaan uudelleen yleisön nähtäville mahdollisimman pian.

Instituutti valvoo sekä omia että Lasse ja Maire Pihlajamaan testamentilla sille määrättyjä tekijänoikeuksia.

3. Hallinto ja talous

Harmonikkainstituuttia ylläpitää Suomen Harmonikkainstituutin Kannatusyhdistys ry, joka on yleishyödyllinen yhdistys ja instituutin juridinen toimintapohja.

Kannatusyhdistyksen hallitus:

- Professori Matti Rantanen (Suomusjärvi, Salo), puheenjohtaja
- Musiikin tohtori Rauno Nieminen (Ikaalinen) 11.12.2024 asti, varapuheenjohtaja
- Musiikin maisteri Sini Ström (Espoo) 11.12.2024 lähtien
- Musiikin tohtori Markku Lepistö (Akaa)
- Filosofian tohtori Marko Tikka (Tampere)
- Liikennöitsijä Timo Tuomisto (Ikaalinen)

Toiminnantarkastajina ovat Jukka Lehto ja Hannu Tarna Ikaalisista.
Instituutin johtajana toimi osa-aikaisesti musiikin maisteri Kimmo Mattila.

Kannatusyhdistyksen vuosikokous pidettiin 11.12.2024 Harmonikkamuseolla Ikaalisissa.

Instituutti on mukana Suomen Musiikkimuseo ry:n toiminnassa.

Yleisavustukset ja kohderahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatu yleisavustus oli 24 000 €.
Ikaalisten kaupunki muutti äkillisesti kulttuuriavustusten myöntämisen periaatteitaan eikä enää myöntänyt Harmonikkainstituutille lainkaan yleisavustusta. (Aiemmin toiminta-avustus oli n. 10 000 € vuosittain ja avustus oli kirjattu kaupunginvaltuuston hyväksymään budjettiin.)
Sivistystoimen tekemät muutokset aiheuttivat odottamattomia vaikeuksia instituutin toimintaan.
Yleisavustuksen sijaan kaupunki myönsi 2000 €:n tapahtuma-avustuksen.

Ikaalisten Säästöpankkisäätiön 6000 €:n kohdeavustuksen turvin järjestettiin uusi viisipäiväinen festivaali *Kauppalan Kesäsoitto*.

Muut instituutin menot on katettu omalla toiminnalla, lipputuloilla, tekijänoikeustuloilla ja julkaisujen myynnistä saaduilla tuloilla. Verohallinnon päätöksellä instituutti katsotaan taidealan toimijaksi, jolle tehtävät lahjoitukset ovat lahjoittajayhteisölle verovähennyskelpoisia. Päätös on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Vuonna 2024 ei saatu mainitunlaisia lahjoituksia.

Instituutin toiminta sekä lisää seudun kulttuuritarjontaa että aktivoi sen sijainnin myötä muita toimijoita, mikä synnyttää alueelle monipuolisia kulttuurisia kerrannaisvaikutuksia.

4. Toimitilat

Harmonikkainstituutin toimitilat sijaitsevat Hanuritalossa Ikaalisten keskustassa. Instituutti hankki kiinteisön omistukseensa Ikaalisten kaupungilta syksyllä 2024.

Samoissa tiloissa toimii Suomen Harmonikkaliitto ry.

Käytettävissä on n. 190 m² arkistointi-, toimisto- ja kokoustilaa sekä tilat myytävälle julkaisuille. Hanuritalo

on vartioitu ja varustettu hälytyslaitteilla. Lisäksi on käytössä kolme ulkopuolista vuokrattua varastoa museosoittimien ja instituutille luovutetun aineiston säilytykseen. Harmonikkamuseon yleisölle avoimet tilat olivat vuoden -24 loppuun asti Ikaalisten kaupungintalon tiloissa.

Ikaalisten Hanuritalossa on myös Kansainvälisen Harmonikkaliiton (Confédération Internationale des Accordionistes) arkisto ja nuotisto. Arkisto on perustettu Harmonikkainstituutin aloitteesta jo vuonna 2006.

5. Toimialan kehittäminen, seminaarit ja koulutusohjaus

Neuvonnan, opetusohjauksen ja nuottiaineiston tarve on jatkuva eri puolilla Suomea tapahtuvassa harrastustoiminnassa. Instituutin tietopalveluita, nuotti- ja äänitekokoelmia ja julkaisutoimintaa ovat hyödyntäneet mm. musiikkioppilaitokset, soitonopettajat ja musiikin harrastusryhmät noin 30 eri paikkakunnalla.

6. Julkaisutoiminta ja verkkokauppa

Instituutin oma julkaisutoiminta käsittää oppimateriaaleja, kansanmusiikkiohjelmistoa, yhteissoitto-ohjelmistoa sekä uusien harmonikkasävellysten julkaisuja. Sadan nuotin kokoelma *Kansanmusiikki kierto* -kirja julkaistiin kesäkuussa.

Instituutin verkkokauppa ja tuotemyynti on osoitteessa www.haitariputiikki.fi Verkkokaupan laajentaminen oli yksi vuoden painopisteistä jo pelkästään varainhankinnan edistämiseksi. Tuotevalikoima laajeni edelleen. Verkkokaupan kansainvälistyminen on tavoitteena. Tuotemyynnissä ulkomaisten tilausten osuus on noin neljännes.

Instituutin asiakasrekisterissä oli toimintavuoden päättyessä 4313 osoitetta, joista 420 on ulkomaisia henkilöitä ja musiikkialan laitoksia.

Instituutin nettisivut ovat osoitteessa www.harmonikkainstituutti.fi.

7. Arkistointi, tallennus ja aineiston digitointi

Instituutin äänitearkisto käsittää laajan kokoelman haastatteluja, konserttitallenteita, radiotallenteita sekä julkaisemattomia äänitteitä. Aineistoa on digitoitu mm. Ikaalisten Säästöpankkisäätiön tuella ja sitä on saatettu yleisön nähtäville mm. kesätapahtumien yhteydessä.

Instituutissa oleva harmonikkamusiikin nuotisto on tietojemme mukaan suurin koko maailmassa. Se sisältää julkaisuja perus- ja jatko-opiskelua varten sekä suuren määrän perinneaineistoa.

Uudet äänitteet julkaistaan nykyisin pääosin suoratoistopalveluissa, mutta instituutin CD-levyjen kokoelma on silti karttunut muutamilla äänitteillä. Vanhat äänitteet, nauhoitukset, ns. "savikiekkolevyt" ja vinyylilevyt ovat kuitenkin äänitekokoelman arvokkain osuus. Uudet julkaisut esitellään Suomen Harmonikkaliiton julkaisemassa Haitari.fi -lehdessä. Alan kirjoja ja nuotteja hankitaan kirjastoon. Ulkomaisilta kustantajilta on pyritty hankkimaan instituutille kaikki harmonikkaan liittyvä uusi kirjallisuus.

Instituutin tiloissa oleva kansainvälisen harmonikkaliiton CIA:n nuottikokoelma sisältää yli tuhat nimikettä. Kokoelmassa on mm. harvinaisia alkuperäispainoksia harmonikalle sävellettyä taidemusiikkia eri puolilta

maailmaa. Kokoelma on avoimesti asiakkaiden käytettävissä.

Historiatietoa ja valokuvia on täydennetty yksityishenkilöiltä ja alan harrastajilta. Laaja yli tuhannen CD-levyn kokoelma on pääosin siirretty mp3-tiedostoiksi jo aiemmin.

Lahjoituksina saadut yksityiset nuottikokoelmat ovat osa instituutin ylläpitämää aineistoa. Instituuttiin on päätyneet useiden taiteilijoiden nuottiaineistoja: mm. Lasse Pihlajamaa, Toivo Marjamäki, Niilo Koivisto, Aarne Ruuskanen, Timo Linnus, Mauri Lehtinen, Tapani Aarne ym. Lisäksi instituutti omistaa testamentin perusteella tekijänoikeudet Lasse Pihlajamaan sävellyksiin. Nuottikustannusyhtiö F-Kustannus Oy on lahjoittanut harmonikkamusiikin arkistonsa instituutille. Aineisto sisältää julkaisuja yli 100 vuoden ajalta.

Harmonikkainstituuttiin tilataan kaikki ulkomaiset omaan alaan liittyvät lehdet ja aikakausjulkaisut.

Instituutin arkisto ja kokoelmat tarjoavat laajan aineiston tutkimus- ja opiskelukäyttöön.

8. Kansainvälinen toiminta

Instituutti ylläpitää tiiviitä suhteita kansainvälisiin harmonikkatapahtumiin ja välittää niistä tietoa Suomen harmonikka-alan toimijoille. Toisena tärkeänä tehtävänä on toimia suomalaisen harmonikkamusiikin ja nuotiston kansainvälisenä tiedotuskeskuksena. Kansainvälinen Harmonikkaliitto (CIA) tarjoaa laajan, lähes 50 maata kattavan yhteistyöverkoston. Historiallisesti rikkaat yhteydet Venäjälle ovat tällä hetkellä Ukrainan sodan johdosta keskeytettynä.

Kramforsin Dragspelsarkivet on Harmonikkainstituutin kaltainen yhdistys, joka on instituutin läheinen yhteistyökumppani Ruotsissa.

Kimmo Mattila vieraili CIA:n edustajana Kiinassa VI Shanghai Spring Accordion Art Festival -tapahtumassa 30.3.-7.4.2024. Hallituksen jäsen Markku Lepistö osallistui World Accordion Museum Alliance -verkoston tapahtumaan Kiinan Tachengissa 16.-18.8.2024.

Edellä mainittujen Kiina-sidosten myötä Kimmo Mattila kutsuttiin puhujaksi kiinalaisen Wuxin kaupungin Pariisissa toteuttamaan taide- ja musiikkinäyttelyn avajaistilaisuuteen 22.5. Samassa yhteydessä tarjoutui mahdollisuus vierailla International Music Councilin toimitiloissa Pariisin Unesco-talossa.

Instituutti toimittaa tiedotus- ja uutisaineistoa maailmanlaajuiselle Accordions Worldwide -sivustolle (n. 800 000 kuukausittaista kävijää), jolla julkaistaan Suomea koskevia uutisia ja artikkeleita noin kerran kuussa.

Kaikki kansainvälisen toiminnan kustannukset on maksettu yhteistyökumppanien toimesta.

9. Harmonikkamuseo ja harmonikan historia

Ikaalisten Harmonikkamuseo on yksi instituutin kehittämiskohteista. Useat matkailijaryhmät eri paikkakunnilta vilkastuttivat museon toimintaa. Näyttely oli avoinna kesäaikana keskiviikkoisin ja muina aikoina tilauksesta. Kauppalan Kesäsoitto -tapahtuman ja Puistofilosofia-festivaalin aikana museossa järjestettiin päivittäin teematunteja ja musiikkituokioita. Kesäaikana näyttelyn hoitajina ja asiantuntijoina toimivat Viljo Mannerjoki ja Hannu Tarna. Museossa on vierailijoille tarjolla elävää musiikkia, soitinesittelyjä ja teemakonsertteja.

Museoharmonikkojen kokoelmassa on n. 120 soitinta. Näyttely oli esillä Ikaalisten kaupungintalon tiloissa arkkitehti Bertel Strömmerin suunnittelemassa v. 1930 rakennetussa arvokkaassa kivitalossa. Instituutilla on arvokas taide- ja muotokuvakokoelma suomalaisista harmonikkataiteilijoista. Maalaukset on teetetty 1980- ja 1990-luvuilla nimekkäiltä suomalaista taidemaalareilta. Kokoelmassa ovat Lasse Pihlajamaan, Paul Norrbackin, Johan Homanin, Viljo Vesterisen, Esko Könösen, Raimo Pihlajamaan, Taito Vainion, Viola Turpeisen, Aarre Lievosen ja Heikki Eräsen muotokuvat sekä Toivo Mannista esittävä puureliefi. Maalaukset ovat esillä Harmonikkainstituutin tiloissa.

10. Paikallisia tapahtumia, mainintoja, verkostoja ja vierailuja

- 8.2. instituutin esittelyluento Tampereen Esperantoseuran kokouksessa, Tampere
- 19.-21.2. italialaisen Scandalli-harmonikkatehtaan johdon vierailu Ikaalisissa
- 23.-25.2. CIA:n talvikokous Ruotsin Kungsbackassa
- 15.-17.3. instituutin edustus Viron musiikkikoulujen kilpailujuryssä Tallinnassa
- 23.-24. harmonikkaristeily Turku-Tukholma-Turku, *Lasten laivatähti* -kilpailun jury
- 7.4. osallistuminen Hämeen kevätsoitto -kansanmusiikkitapahtumaan, Ikaalinen
- 6.6. Kansanmusiikki-instituutin 50-vuotisjuhlaseminaari, Kaustinen
- 8.6. musiikkikustantajat Andreas ja Catherine Steiner Sveitsistä vierailivat instituutissa
- 11.6. Kramfors Dragspelsarkivet, edustajan vierailu instituutissa
- 17.6. meksikolaisen kuvataiteilijan Tania Candianin vierailu harmonikkamuseossa
- 26.-29.6. Kauppalan kesäsoitto -festivaali:
 - viisi konserttia, kaksi valokuvatapahtumaa, teematunnit ja soitinnäyttelyt
- 16.-20.7. Instituutin esittely Puistofilosofia-festivaalin aikana
- 18.7. harmonikkataiteilija Kimmo Pohjosen vierailu instituutissa
- 5.-7.8. kansainvälisen harmonikkaliiton CIA:n puheenjohtajan Mirco Patarinin (Italia) vierailu
- 10.8. osallistuminen ja kansanmusiikkiesitykset Vatulan Vestivaalilla
- 24.8. osallistuminen Ukraina-tapahtumaan yhteistyössä SRK:n kanssa
- 4.-11.9. osallistuminen kansainvälisen Coupe Mondiale -harmonikkakilpailun tuotantoon, Castelfidardo
- 10.9. vierailu Castelfidardon harmonikkamuseossa
- 30.9. Hanuritalon kauppakirjan allekirjoitustilaisuus Ikaalisten kaupungin kanssa
- 28.11. osallistuminen Pirkanmaan maakuntamuseon seminaariin museokeskus Vapriikissa Tampereella
- 8.12. konserttituotanto: Matti Murron sävellyskonsertti Omalla Tuvalla, yhteistyössä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian ja Suomen Säveltäjät ry:n kanssa.

Lopuksi:

Harmonikkainstituutin toiminta koki vuonna 2024 merkittäviä mullistuksia. Ikaalisten kaupunki veti yllättäen pois yli 40 vuoden tukensa instituutilta ja lisäksi irtisanoi Harmonikkamuseon tilat. Tämän seurauksena museon näyttelyt piti purkaa ja laittaa varastoon, kunnes näyttelylle löydetään uudet soveltuvat tilat.

Ikaalisten kaupunki oli jo useita vuosia pyrkinyt myymään Hanuritalon, jossa instituutti toimii. Tilanteen tultua kriittiseksi keväällä 2024, instituutti päätti ostaa kiinteistön.

Päätoimisen johtajan eläkkeelle jäämisestä ja merkittävistä muutoksista huolimatta instituutin perustoiminta pysyi tyydyttävänä ja useita uusia toimintamuotoja kehitettiin.

Harmonikkainstituutin vahvuutena on sekä sen kiinnostava ja erikoinen toimiala että sen laajat, innostavat käytännön toimintamuodot niin Suomessa kuin kansainvälisesti.

Ikaalisissa, 30.4.2025

Suomen Harmonikkainstituutin Kannatusyhdistys ry, hallitus